gunkban éppen a 'magas' művészet egésze kínálja az ember számára a megnyugvás, az emberméretűség, a kontemplatív és meditatív szemlélődés, az ön- és létmegértés szabad és sokszínű világát. Azonban ehhez az is szükséges, hogy a művészetek teóriái, teorémái, sokak szerint teo-rémálmai kilépjenek szemantikai arroganciájukból, tudományos argumentációjukból és valóban segítsék elméletükkel az irodalom-használatok általános elveinek, az interpretációs technikáknak a fejlődését, valamint az esztétikai élmény-folyamat sokszínűségének a feltárását. A Sík Sándor-i esztétika megismerő tevékenységének ontológiai, létesítő eleme az élmény. Így a műalkotást egy egyre bővülő emberismereti, önismereti és létismereti lehetőségként, élményartikulációként fogja fel, és ez az élmény a műalkotás ontológiája szempontjából az elsődleges, a létben tartó.[11] A személyes élmény megvitatása és fogalmi tisztázása már egy másodlagos interpretációs folyamat, melynek fogalmi artikulációja, módszertani, tartalmi válaszai irodalomtudományi, irodalomesztétikai elemzést igényelnek.

[11] E. 21., 44–48., 301–302., 352.

DURS GRÜNBEIN

Szeptemberi elégiák

Jane Kramernek

1.

Másnapra csillapodik az izgalom. A szupernova
Látását segít kipihenni a munka, a lottó, a szex.
A végső mementó most is egy halk „It's over".
Ima suttog, újság zörög, habzik a szájon a Becks.
Ki Liliput földjéről most hazatér, még emlékezik
A szomszédra, egykor kalapács csapta agyon.
A sorsot az alvó testébe infúzión csepegtetik,
A repülők bombák, a gépi alvást nem nagyon
Zavarják. Az ember néha szégyenkezve néz föl,
Mi ott a fény felé repül, talán angyalgenerális.
A párás kifőzdesorokból friss háborúszag dől.
A csótányokéhoz képest életünk mégis banális.
Sztoikust itt hiába keresnél. Ajtók előtt fecsegve,
Határidőktől, adósságtól holtig űzve szédeleg
Városában az ember. Kinek nyugszik meg a lelke
A halál bizonyosságában, hogy az idő lepereg?
A felhőkarcolók is, miket évekig tart fölépíteni,
Egy perc alatt összeomlanak. Ellipszispályáján
Örökké egyformán fut a Föld. A manhattani
Folt az űrből nézve pont, mint egy kialudt vulkán.

2.

Ősz van, megjött az esőcsináló. Gyorsvonatok
Söprik a vízcseppeket az ablak előtt a tájról.
Irány az újév! Talán a tél nem kér több áldozatot.
Ki az a tükörben? Mosás után ki ne essen a szájból
A fog. Ing alá búvik a szeptember, mindent besároz,
Keményebb a fény, a nyárhoz szokott tekintet
A vágott éleken megtörik. „Főúr, két világost!"
A parkban a virághatárt könnyű elérni. Mint egy
Hegyen, örökké fúj a szél, s a city távolabb húzódik.
A föld alatt szürke bádogdobozokban utazik a nép,
Míg az est el nem némítja a lépteket, nem oszlik
A sötét, és az idő átka sokáig nem ereszt a négy
Fal közül. A betontól alig különbözik a madarak
Odaszáradt tolla. Ki a napnak bátran indul,
Eltűnik hamar, mint az agyagban az élő anyag.
Jól figyelj, láthatatlanná tevő sapkában kit fúj
Eléd a szél. Isten most is a sarkadban liheg és
Fújtat. Mint egy pitypang, szórja magjait szerteszét.
Nátha és terror a jelszó. Ellenség, elő! Van, ki fejét
A párnába fúrja. A sok dühítő fickó közt jaj de jól
Érzed magad. Metsz a hideg, és az idő bakancsával
Mindent letapos. A szerelem nem kábító aerosol,
Mitől táncóra az émely, nem pihenő a naptárban?

3.

Kevés dolog tart ki. A gyászból giccs lesz, bár egy
Napja még nem hitte az ember, hogy elmúlik valaha.
A rokonok bárgyú arccal jajveszékelnek. Félszeg
Kéztördelésüknél vonzóbb az új rendőregyenruha,
S a könnyekből másnap a zuhany alatt mi marad?
A hűtőszekrény a megmondhatója: a kását nem eszik
Forrón. A terven nem ront, ha elhalasztod egy-két utad.
Nézd, délben a gyászkeretes felhők is beengedik a pisit.
Hátsószobákban teremnek bátor hátsógondolatok.
Hogy áll a kontó, jön-e front, kit kéne fölakasztani?
Még jó, hogy mítoszok vannak, Moirák, Bacchosok,
A nyelv segít a titkolt sebet lassan begyógyítani.
Fecsegéssel zárul a kör: ami történt, véletlen.
A játékautomatát nyúzó gyerek e korhoz szögez,
Védtelen vagy az ólálkodó borzalommal szemben.
De a papírkosárban még ott van, ami fölösleges.
Számlák, a szív keserűségei, széttépett levelek.
Belőlük megtudhatod, mit rejt az évek pincezuga.
Az álomnak ne higgy, senki sincs, ki tudja neved.
A jól ismert hang a telefonban fájdalmas csoda.

Schein Gábor fordítása

2001. szeptember